

100 ljet dičje igre (17)

Jasno nam mora biti, da se ta tematika „dičjih igar“ ne more izlučiti iz općenite tematike društvenoga života. Sve to gledamo za čisto normalni, prosti, od sebe razumljivi razvitak prez toga da se govori o njemu. To je seoski ili gmajnski život bez veće pažnje. Nažalost, nisam našao ništ ili jako malo kako su se igrala naša dica u prošlosti, osebito u zadnjih jubilarnih 100 ljeti u Gradišću (a da ništ ne velimo o našoj hrvatskoj dici zvana te austrijske granice).

Bilo bi fantastično ako bi negdo od učiteljev, studen-
tov, odgojiteljev... napisao bio svoje diplomsko djelo o toj temi: kako su se naša dica igrala, zabavljala u slobodnom vremenu? Odgoj naše dice je najvažniji faktor budućnosti, a to nije samo škola nego i slobodno vreme, zabava izvan školskoga vremena ali i predškolsko vreme, vrtići, čuvarnice su jako važan faktor u razvitku, socijalizaciji čovika a odrasćeni znaju razviti na tom polju strastvenost do odvisnosti i bolesti. Da je to polje bilo jako bogato po sadržaji, formalni akcija, ostvarenji si (po onom što moremo sada najti u našoj literaturi) droptinka o kreativnom stvaranju dice po naši seli. Zato mislim, da je jedna od najvažnijih temov naše kulturne povijesti, drago bogatsvo našega života: što su djelala naša dica u slobodnom vrimeu?

I danas me fascinira knjiga J. Huizinga »Homo ludens« = *Der spieledede Mensch*, ka govori samo o odrasćeni, a ja kanim nešto doznati o našoj dici! Toga ali nije! Razumljivo, ako se sami ne pobrinemo za obdjelivanje, nigdo nam neće pomoći! Ada, iz toga slijedi da nije ni postojalo! A postojalo je! I velika je odgovornost onih, ki su bili u vezi s mladinom i točno znali o tom (bili zimateљи za od sebe razumljivi običaj njevoga svakidašnjega života).

Beskrajna je bila dičja kreativnost ar nije požrta industrija grabila za dičjimi dušami i preuzela najrafiniranimi metodami nuditi – u prvom redu roditeljem – što sve moraju nabaviti za zdravi duhovni razvitak svojoj dici. Znamo li se još spomenuti koliko škrabljev smo po boju tribali za naše igračke? Da! – ravno toliko! Ako si pogledam danas dičje sobe onda su nagro pune s raznorazlični dugovanji da bi jedno dite moglo opskrbiti svoj dičji vrtić ili niže razrede u školi svojim parkom za igranje. Nije

ali za dicu, na ki prevladaju nogometna ljesa i druga različna dugovanja zabave i igre, ali ta su mjesta zvana sela ili ako se je slučajno očuvao ki-ta prazan plac u sredini sela. Dičaki su se labdali čudakrat sa samo-načinjenom labdom od cundrov ili ako im se je pomilovao ki šustar i načinio labdu. Labdu od canjkov si danas ni zamisliti ne moremo ali se istotako dobro mogla ritati kot i današnji perfektno kožnati futboli. Divičice su se „školu“ igrale, ku školu su si kredom ili kakovim čripom nacrtale na tlo i skakale po njoj po samo-odredjeni regula. Ta škola je izgledala kot neki tlocrt srid-

jadikovka na današnji svit, samo konstatiranje iz čega slijedi velika odgovornost roditeljev, učiteljev. Ovih dani sam čuo pretirani vic da danas dica već ne znaju listati slikovnice, knjige samo na tzv. inteligentnom handyju pritiskati i žurlati. Vridno za razmišljanje!

Ali čim su se zabavljala dica dokle nije bilo kompjutora i prezmožne dičje industrije?

Svakako je bila glasna ulica kasno otpodne svakoga dana, brojna dica su vladala širokom cestom, ar prometa nije bilo. Danas se moraju u svakom selu načiniti posebni are-

njojekovne romanske katedrale. Nije nam poznato kako stara je ta igra bila. Po ki put po naši seli na asfaltu vidimo još takove „škole“.

Strogo, ali prez ukorijenjena snoga zakona, su se dilile igračke za divojke i dičake. Divojke su dostale lutku/batku ili minikuhinju a dičaki od driva načinjene ili od daske izrizane krave, konje, mala kola ke su postavili na male koloturice i vrpcom vlikli za sobom. Jako je bilo prošireno med divičicama i dičaki „kolo tirati“. Zato su tribali nek jedno kolo bicikla iz kojega su izrizali žbice i gotovo je bilo kolo, ko su

100 GRADIŠĆE ljet

piše
Nikola Benčić

baticom tirali i bižali za njim. Ako pak nisu mogli dojt do kola od bicikle, onda su si ga načinili od lišnjakove ugibnute šibe za vlašću upotribu.

Dičaki su se „pinčkorali“. Ali to je bila jur pogibeljnija igra za obloke i zdravlje tijela. Po ki put je „pinčkor“ zabludio u obloke i onda je roščalo od stakla ili pogodio koga na tijelu ili ne daj Bog na licu u blizini. Staklara u selu nije bilo ali rana od pinčkora se je pak zasolila i povezala (najvećkrat doma i zatajala). Dičaki su igrali i neku vrste „bejbola“ ako su si mogli priskrbiti kakovu tenislabdu. Za odbijanje labde im je služila ka bolja letva iz plota i bižalo se je istotako za i pred loptom kot danas to vidimo u najbolji športaši svita. Veća dica, ka su imala već i ki-ta groš ili filir su se „hitali na žnoru“, kade se je moglo dojt i do koga groša. Skupa, dičaki i divičice (ar drugačije je vladala stroga odvojenost) se je shranjalo, išlo žmiriti i iskati drugoga ali danas to vidimo samo kod male dice u kontrolirani prostorija. Zimi su vladale druge regule i ➔

➔ bila je velika uzbuđenost. Drugačije, kad je zazvonilo na „Zdravu Mariju“ se je ispraznila ulica a po tom dica nisu imala ništa iskati po ulica.

Posebno se mora istaknuti običaj jur odraščenijskih di-vojak. One se i po „zvonu“ sa-kupljale kade na placi, kod cri-kve ili kod koga stana i zakva-čile se u široki red i jačeći naj-poznatije naše jačke šetale po cesti na cijeloj širini, nekoliko-krat doli-gori, dokle i one nisu morale prestati s tim.

Za dičake je bila navada sti-pati se, lombati po hataru i lozi, lugu i tako znali za sva-ku pticu, svaku jazbinu ili le-sičinu škulju/luknju i poznali sve živine svojega hatara: ža-be, hrčke, miše i ptice, tora i kunu i redovito kontrolirali sva ta mjesta. A ako se je pojavila ka ta divlja svinja u hataru je to bila senzacija. Jednoč se u okolici Čembe govorilo i o vuku u Porki. Nažalost su vrane i srake, šćuki, pijuki i škanjci čudakrat izgubili svoje mlade zbog neobuzdanih, obisnih, ločestih dičakov.

Uzimi se je čuda kartalo, šnopsljalo i moralo po-slušati čuda brundov s prodi-kalnice ili čak i od samoga učitelja, da koliko se preobraća ta „vražja biblija“. I puno samo-razvijenih, načinjenih origina-lov iz kukoričine ili ke druge sare, debla se je načinilo što prik zime, što je pak na kraju redom došlo onda i u oganj.

Posebna šikanost je bila načinjati frule iz sočnoga vrbinoga, rakitinoga debljega šiblja ili pušku iz debelijega bazga iz ke se je izrivala meza i tako dostao kanal za stri-ljanje. I puno drugoga se ostva-rilo od onoga što je stalo našim ljudem na raspolaganje, ar člo-vik je „homo ludens“ i od naj-starijih vrimen imamo dokaze za takovu kreativnost človičan-stva. Samo što se je danas pro-minila struktura, okolnosti i mogućnosti za ostvarenje na zadovoljšćinu toga bezvridno-ga dugovanja prez hasni, želje u nami. Danas nam je indus-trializacija privukla sebi i tu granu našega života. □

»Knjige i za dicu«

U mjenovskoj knjižnici
foto: gesa buzanić

Knjižnica Mlade inicijative Mjenovo je prošli vikend, posljednji u mjesecu maju, startala svoju ovoljetnu akciju u okviru »Buchstart Burgenland« – i to kao „čisto mali početak“ tradicionalnoga mjenovskoga kiritofa, koga su i ljetos morali otpovidati zbog koronapandemije.

MJENOVO – Akciju »Buchstart Burgenland« počeli su još 2014. ljeta s ciljem da bi svojoj dicit širom Gradišća omogućili čim ranije susret s knjigami i da im se tim od početka omogući pozitivan i radostan pristup knjigam.

„Lani ovu akciju nažalost nismo mogli ostvariti zbog ko-

rone“ rekla je regionalna podvarateljica Andrea Kerstinger, „ali ljetos je to na sriću opet moguće; pisali smo kih 20 obitelji u Mjenovu u Gerištofu i ih pozvali, ali naravno su i svi drugi dobro došli kod nas. Kako je rekao Mihael Hirschler si sva dica ka još nisu dostatala, moru dojtj po vriću s knjigom.

Mihael Hirschler predaje vrićicu s knjigom

foto: gesa buzanić